

Digitalni odtis otroka in odškodninska odgovornost staršev

*Nina Pleterski Puharič**

POVZETEK

Starši so dolžni v vseh dejavnostih v zvezi z otrokom skrbeti za njegovo korist. Z različnimi objavami otrok na družbenih omrežjih starši oziroma nosilci starševske odgovornosti, ki le-te objavljajo, ustvarjajo otrokov digitalni odtis. Starši lahko kot zakoniti zastopniki podajo privolitev namesto otroka za zbiranje njegovih osebnih podatkov, tako da v takem primeru ne gre za protipraven poseg v otrokovo zasebnost zaradi odsotnosti privolitve. Vprašanje, ki je problematizirano v članku pa je, ali je taka ureditev res v korist otroka ter ali je omogočeno zadostno varstvo njegovih pravic s tem, ko lahko odločitev o posegu v otrokovo pravico do zasebnosti, otrokovi starši sprejmejo popolnoma neodvisno in brez nadzora. Pri izvrševanju starševske skrbi oziroma pri sprejemanju odločitev namesto otroka – torej tudi odločitev o tem, da bodo otrokovi osebni podatki postali dostopni bolj ali manj širši javnosti, pride do konflikta med pravico staršev do varstva in vzgoje otroka ter med otrokovo pravico do zasebnosti. Če bi šlo za poseg v pravico do zasebnosti in do kršenja osebnostnih pravic odraslih oseb, bi le-te imele na voljo ustrezno pravno varstvo. Še vedno pa obstaja odprto vprašanje, katero pravno varstvo ima na voljo mladoletni otrok oziroma, če bi ga moral imeti na voljo.

Ključne besede: digitalni podpis, otrokove pravice, osebnostne pravice, pravica do zasebnosti, otrokova korist, odškodninska odgovornost

*Doktorska študentka na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, nina.pleterski.puharic@odvetnik-pp.si.

Digital fingerprint of a child and parental liability

ABSTRACT

Parents are obliged to take care of the child's benefit. Through various publications of their children, parents or holders of parental responsibility, who post them, create the child's digital footprint. Parents, as legal representatives, have a right to give their consent in place of the child to collect his or her personal data, thus in case of publications and/or posting, there is no illegal interference with the child's privacy in the absence of consent. The question discussed in this article is whether the existing legislation is indeed in the best interests of the child and whether it is sufficient to protect the child's rights, as the child's parents can take the decision to interfere with the child's right to privacy completely independently and without supervision. There is a conflict between the parents' right of custody and the child's right to privacy when the parents, within the parental care, make decisions in place of the child – e.g., when they decide to make the child's photos, videos or personal data accessible to the general public. In case of an interference with the right to privacy and the violation of the personal rights of an adult, such adult would have adequate legal protection. However, there is still an open question as to what legal protection a minor child has at his/her disposal and what legal protection he/she should have available.

Keywords: digital fingerprint, children's rights, personality rights, right to privacy, best interests of the child, liability

1. Uvod

Na družbenih omrežjih posamezniki prostovoljno omogočajo dostop do številnih osebnih podatkov, s tem, ko objavijo svoje ime in priimek, rojstni datum, naslov, maritalni status, svoje fotografije, lokacijo, kjer se nahajajo, podatke o tem, kaj jih zanima, kaj so jedli, katero prireditev so ali bodo obiskali, kje so zaposleni, kam gredo na dopust, s kom se družijo, itn. Nekateri objavljajo fotografije iz druženj s prijatelji, nekateri pa objavljajo tudi fotografije oziroma videe svojih otrok. Z vsem navedenim posamezniki na medmrežju puščajo svoj t.i. digitalni odtis.

»Digitalni odtis in digitalna identiteta na internetu pomenita vse, kar v zvezi z sabo lahko najdemo na internetu. To so naši osebni podatki, naše slike, objave, mnenja, komentarji, torej čisto vse.« Po definiciji ipromovega slovarja *»obstajata pasivni in aktivni digitalni odtis. Pasivni je ustvarjen, ko se podatki o uporabniku zbirajo brez njegove vednosti, aktivni pa, ko uporabnik sam zavestno in namenoma posreduje svoje osebne podatke z namenom deljenja teh informacij na spletnih mestih ali v družbenih medijih.«*¹

Če štejemo, da naj bi se odrasla oseba zavedala tveganj, ki jih nekritično oziroma necenzurirano omogočanje dostopa do osebnih podatkov prinaša (kot npr. to, da objavljane fotografij doma, iz katerega je razviden točen naslov, v povezavi z deljenjem videa z drugega konca sveta, s katerim se da vsem vedeti, da osebe ta hip ni doma, kar lahko olajša delo potencialnemu vlomilcu), se otroci vseh razsežnosti deljenja informacij najbrž niti ne zavedajo, poleg tega pa na to, kar o njih delijo njihovi starši, pogosto niti nimajo vpliva.

Starši² naj bi pri svojem skrbnem in do otroka odgovornem ravnanju delovali v korist otroka,³ upoštevali naj bi njegovo osebnost, starost in razvojno stopnjo ter hotenja, primerno naj bi zadovoljevali njegove materialne, čustvene in psihosocialne potrebe.⁴ Če gre pri deljenju fotografij oziroma videov otroka za karkoli od naštetega, ali pa gre lahko celo za ravnanje v škodo otroka in poseganje v njegove pravice, pa je kompleksnejše vprašanje, kot se zdi na prvi pogled.

Očitno je, da lahko pri izvrševanju starševske skrbi pride do konflikta med pravico staršev, da otroka vzgajajo in varujejo ter med otrokovo pravico do zasebnosti.⁵ Pomembno vprašanje je tudi, ali otroci sploh imajo vse človekove pravice oziroma zlasti, ali jih lahko zares uresničujejo?⁶ Če pripadajo naravne pravice člo-

¹ iPROM, d.o.o., 2020, e-vir.

² V članku je beseda starš uporabljena za starše oziroma nosilce starševske odgovornosti za otroka, torej za tiste osebe, ki lahko dajo pravno veljavno privolitev za zbiranje otrokovih osebnih podatkov.

³ Pri čemer ni odveč imeti v mislih tega, da pojma otrokove koristi *»s pravnim instrumentarijem, niti z instrumentarijem katerekoli druge stroke, ni mogoče v naprej in abstraktno določiti. Zlasti pa ni mogoče določiti, kaj so kratkoročne in kaj srednjeročne in kaj dolgoročne otrokove koristi. Pri tem pa moramo poudariti, da ne bo pomote, da tu ne gre za pravice, torej za pravno sankcioniran otrokov interes, temveč za nekaj drugega, za otrokovo korist kot nedefinirano in abstraktno kategorijo,«* tako: Berden, 1997, str. I-IV.

⁴ DZ, 7. člen, 3. odstavek.

⁵ Več glej: Končina, v: Šelih, 1992, str. 109.

⁶ Apostel je »otrokove pravice« izpeljal iz »človekovih pravic« s silogističnim sklepanjem: »1. Vsi otroci so človeška bitja. 2. Vsa človeška bitja imajo vse človekove pravice. 3. Torej: vsi otroci imajo vse človekove pravice,« več glej: Kodelja, v: Šelih, 1992, str. 32 in nasl.

veku, ker je razumno bitje, otrok teh pravic ne more imeti, »*dokler ni pripoznan kot razumno bitje*«,⁷ otrok pa je človek le toliko, kolikor se ne razlikuje od odrasle osebe.⁸

Poleg tega je težava tudi v tem, da je otrok neke vrste *sui generis* nosilec vseh človekovih pravic. Wald je v svoji razvrstitvi otrokovih pravic le-te razvrstil v štiri skupine, in sicer v pravice otrok nasproti svetu; varstvo otrok pred odraslimi, zlasti pred starši; pravice do enakega pravnega položaja, kakor ga uživajo odrasli ter pravice nasproti staršem.⁹ Zlasti pravice otroka nasproti staršem predstavljajo poseg v avtonomijo družine ter v razmerja med starši in otroki.¹⁰ Wringe je v svoji filozofski študiji o otrokovih pravicah¹¹ pri razvrstitvi otrokovih pravic razlikoval med pozitivnimi (pravnimi) in moralnimi pravicami ter med aktivnimi in pasivnimi pravicami. Bistven premik njegove klasifikacije je v premiku otroka iz pozicije, ko praviloma ni bil subjekt pravic, v pozicijo, v kateri otrok *je* subjekt pravic, le-te pa se mu lahko omejijo »*samo zaradi posebnih, navedenih razlogov*«. ¹²

Vprašanje je torej, ali gre pri objavljanju otrokovih fotografij na družbenih omrežjih za poseg v njegovo zasebnost kot človekovo pravico ter če gre, ali gre za dopusten poseg oziroma za omejitev te njegove pravice iz utemeljenega razloga?

Predmet raziskovanja v pričujočem preglednem znanstvenem članku je bilo preučevanje možnih negativnih posledic ustvarjanja digitalnega odtisa otroka z objavljanjem fotografij in videov na družbenih omrežjih s strani otrokovih staršev oziroma nosilcev starševske odgovornosti. V ospredju je bilo vprašanje, ali je opisano ravnanje v nasprotju z otrokovo koristjo, če gre pri tem za poseg v otrokove pravice ter ali tako ravnanje lahko vodi do odškodninske odgovornosti.

Pri raziskovanju me je usmerjala hipoteza, da bi morala biti otrokova korist ter otrokove pravice z vidika njegove prisotnosti na medmrežju konkretnije definirana ter strožje varovana.

Za potrebe potrditve oziroma zavrnitve te hipoteze sem preučevala pravno podlago za zbiranje osebnih podatkov, zlasti z vidika privolitve staršev za objavo fotografij in videov njihovih otrok.

⁷ Prav tam, str. 33.

⁸ Prav tam, str. 34.

⁹ Wald, v: Šelih, v: Šelih, 1992, str. 25 in 26.

¹⁰ Več glej: Šelih, v: Šelih, 1992, str. 26.

¹¹ Wringe, 1981, str. 178.

¹² Šelih, v: Šelih, 1992, str. 26 in 27.

To sem primerjala s privolitvijo, ki jo mora druga oseba pridobiti za objavo fotografije tujega otroka. Pri tem sem opozorila na ugotovljene razlike.

Ukvarjala sem se z opredelitvijo pojma otrokove koristi ter z razumevanjem osebnostnih pravic odraslih v sodni praksi, ki je povezano z objavljanjem njihovih fotografij brez privoljenja, kar se v sodni praksi pogosto ovrednoti kot poseg v osebnostne pravice, v pravico do zasebnosti. Na tej podlagi oškodovanci zoper povzročitelje uveljavljajo odškodninske zahteve iz naslova nematerialne škode (duševnih bolečin, ipd.).

Sklepno sem opozorila na možne vidike odškodninske odgovornosti staršev za deljenje fotografij njihovih otrok v prihodnosti, torej, ko otroci postanejo odrasli, samostojni posamezniki, ki so popolnoma sposobni razumeti vse daljnosežne razsežnosti digitalnega odtisa. Pri tem me je zanimal zlasti vidik škode, ki jo starši s svojim (še ne) protipravnim ravnanjem lahko povzročijo, npr. vezano na možnost svobodne izbire poklica, oziroma na možnost svobodnega oblikovanja lastnega digitalnega podpisa, pa tudi z vidika ogrožanja varnosti otrok (ko pride do zlorab njihovih fotografij s strani pedofilov, ipd.).

V pričujočem članku sem poleg pravne ureditve analizirala pomembnejše sodne odločbe. V članku sta bili uporabljeni opisna (deskriptivna) metoda ter analiza vsebine sekundarnega gradiva.

2. Možnosti zlorab fotografij otrok, objavljenih na medmrežju

Do zlorab fotografij otrok lahko prihaja na več načinov; nepooblaščen osebe se lahko seznanijo z videzom otroka, lokacijo otroka, informacijami o tem, kje se otrok šola, kako preživlja svoj prosti čas, kaj ima rad, s kom se družijo, z otrokovimi uspehi, neuspehi in morda po oceni staršev »simpatičnimi trenutki«, ki pa jih lahko otrok dojema kot nekaj, ob čemer doživlja sram, ponižanje, ipd.

Po drugi strani se lahko s tem, ko se objavlja lokacija otroka in njegovi interesi ter podatki o tem, kdaj in kje se nahaja sam oziroma brez spremstva odgovorne odrasle osebe, celo olajša delo morebitnim ugrabiteljem.¹³

¹³ Podobna perspektiva je omenjena tudi v: Izpoved očeta: dveletno Mašo so omamili, Delo Časopisno založniško podjetje d.o.o., e-vir, podobno tudi: Ne izpostavljajte fotke svojih otrok in vnukov na Fb straneh, delite naprej v čim večjem obsegu..., Publishwall, e-vir.

Starši oziroma osebe, ki brezskrbno delijo fotografije svojih ter tujih otrok v različnih Facebook skupinah, najbrž sploh ne pomislijo, da lahko drugi člani teh skupin, oziroma skorajda kdorkoli, te fotografije shrani, ali pa celo posreduje v nadaljnjo objavo na katerikoli drugo spletno stran (npr. z uporabo možnosti t.i. zaslonskega posnetka oziroma print screen).¹⁴ Take fotografije lahko v najslabšem primeru postanejo predmet naslajanja oseb s pedofilskimi nagnjenji,¹⁵ pri čemer sploh ni nujno, da gre za fotografije z goloto oziroma nazorno spolno vsebino.¹⁶

Z objavami otrokovih fotografij oziroma drugih podatkov otroku torej *lahko* nastane pravno upoštevana škoda. Ko otrok odraste in se seznani z daljnosežnostjo objavljenih informacij, lahko to doživlja kot nepremoženjsko škodo iz naslova duševnih bolečin (ker je npr. prišlo do razkritja otroka v občutljivih situacijah oziroma obdobjih).

»Poseg v osebnostne pravice kot univerzalne pravice, veza-ne na osebo upravičenca, predstavlja civilni delikt, ki ima ob splošnih pogojih odškodninskega prava za posledico odškodninsko odgovornost po določilu 179. člena OZ. Da sodišče do-sodi denarno odškodnino za prestano nepremoženjsko škodo, mora prizadeta oseba utrpeti duševne bolečine. Ta pojem je pri posegu v osebnostno sfero treba razlagati široko, saj zajema vsako psihično nelagodje, ki nastane zaradi posega v posame-znikovo fizično ali moralno bistvo, njegovo intimo, torej v nje-govo osebnostno celovitost.«¹⁷

Otrokom pa lahko nastane tudi resnejša škoda – razkritje oseb-nih informacij jim v skrajnem primeru lahko odvzame oziroma bistveno zmanjša možnost svobodne odločitve za opravljanje do-ločenih poklicev. Primer bi bil, če bi otrok želel postati detektiv, za kar je sploh v manjših državah še toliko bolj pomembno, da na medmrežju ni njegovih fotografij ter podatkov o tem, s kom se dru-ži, s čim se ukvarja v prostem času, kje se pogosto nahaja, ipd.;

¹⁴ Pri uporabi te možnosti, s pritiskom na tipko ali dve lahko slikamo ter shranimo karkoli, kar vidimo na medmrežju, tudi če fotografije sicer ne bi mogli shraniti, ker za to ne bi imeli dovoljenja.

¹⁵ »Na spletni strani /.../ pedofili objavljajo slike otrok, ki jih dobijo na raznih socialnih omrežjih, pod te fotografije pa drugi pedofili komentirajo in se naslajajo nad fotkami,« je Janja Urbančič, dne 15.8.2020, zapisala na Facebook, 2020, e-vir, podobno tudi v: Na spletu našli slike golih otrok s hrvaških plaž, SVET24, informativne vsebine d.o.o., 2020, e-vir.

¹⁶ Več glej: Na spletu našli slike golih otrok s hrvaških plaž, SVET24, informativne vsebine d.o.o., 2020, e-vir.

¹⁷ VSL Sodba in sklep II Cp 1534/2019, 4.12.2019.

oziroma, če bi se želel ukvarjati z drugim poklicem, ki prinaša potencialna tveganja za bližnje (navsezadnje je to lahko celo policijski oziroma sodniški poklic,¹⁸ poklic tožilca,¹⁹ politika, ipd.).

Četudi je doseg fotografij oseb, ki niso medijske osebnosti, relativno majhen, zgolj to po presoji sodišča ne izključuje protipravnosti. Višje sodišče je to v svoji odločbi VSL sodba II Cp 2066/2012 z dne 30.01.2013 argumentiralo s tem, da:

»tudi najožji prijatelji predstavljajo javnost in tudi v zasebnem pogovoru z najbližjimi prijatelji je poseženo v pravico določene osebe do zasebnosti, če je pri tem drugemu razkrita zadeva, ki sodi v zasebno sfero takšne osebe. Okoliščina, da so druge osebe najbližji prijatelji tistega, ki posreduje informacijo iz zasebne sfere tretjega, kakor tudi okoliščina, da je bilo število oseb, ki so se s fotografijami seznanile, manjše, pa vpliva kvečjemu na intenzivnost posega v zasebnost in posledično na višino odškodnine, ne pa na sam obstoj protipravnega ravnanja.«

Bolj problematičen se tozadevno zdi novodobni pojav različnih influencerjev,²⁰ blogerjev,²¹ ipd. Gre za skupine ljudi, katerih način življenja oziroma poklic je usmerjen k temu, da dosežejo čim večje število ljudi (tudi popolnih neznancev). Njihove objave so praviloma vselej javne (to pomeni, da so dostopne vedno in vsakomur, ne glede na to, ali osebo osebno poznajo, ali ne), osebe, ki jih objavijo, pa druge pogosto celo spodbujajo k temu, da njihove objave v čim večjem številu delijo tudi med svoje prijatelje ter ostalo javnost.

Posebej zaskrbljujoč pa se zdi tudi pojav t. i. »mami blogerk«,²² ki javno objavljajo potek svoje nosečnosti, zatem pa tudi celotno

¹⁸ »Eksplodiralo je pred hišo sodnice Katarine Turk Lukan, pri čemer je bila lažje ranjena sodničina 13-letna hčerka, saj je eksplodiralo pred otroško sobo«, Napad na sodnico ni bil prvi, 24ur.com, e-vir.

¹⁹ »Ljubljana – Matevž Zajc, ki je septembra lani odvrget bombo na dvorišče družinske hiše nekdanje tožilke Jožice Boljte Brus, mora za deset let in tri mesece v zapor,« več: Naročilo za bombni napad na hišo tožilke najbrž prišlo iz zapora, Delo d.o.o., e-vir.

²⁰ »[K]dor z ugledom, ki ga uživa znotraj mreže sledilcev, bralcev, zlasti na družbenih omrežjih, pomembno vpliva na njihove odločitve, življenjski slog,« Influencer, ISJFR ZRC SAZU, e-vir.

²¹ »[K]dor na spletnem mestu, namenjenem predstavljanju zlasti posameznikovih zanimanj, mnenj, objavlja besedila, slike, posnetke,« Bloger, ISJFR ZRC SAZU, e-vir.

²² »Mami blogerke smo mamice (in očki ;)), ki poleg rednih služb in popolnoma povprečnih družinskih življenj, uživamo v zapisovanju svojih misli, skrbi, nasvetov, lepih in malo manj lepih trenutkov, izkušenj, idej, receptov in dogodkov, ki nas doletijo v obdobju materinstva. S svojimi zapisi želimo nuditi podporo in pomoč vsem nosečnicam in staršem, ki se v nekih trenutkih znajdejo pred istimi težavami kot mi. Tole je naš virtualni koticček, kjer smo se združile vse uspešne blogerke, da bi besedo vsake še bolj razširile in dosegle še več ljudi,« Mami blogerke, mamiblogerke, e-vir.

otročstvo svojih otrok. Z neomejenim krogom sledilcev delijo različne težave, s katerimi se srečujejo (tako glede svojega počutja, videza, kot seveda tudi težave z vzgojo, različnimi zdravstvenimi stanji otrok, izzivi v različnih razvojnih stopnjah, ipd.). Njihovi zapisi so pogosto opremljeni z zelo jasnimi in nazornimi fotografijami oziroma videi njihovih otrok. Nekatere gredo celo korak dlje in snemajo različne prispevke, v katerih otroci pripovedujejo zgodbe, ali pa celo promovirajo kakšne izdelke. Vsekakor gre za objave, pri katerih (teoretična) »pravica do pozabe« ne bo kaj dosti pomagala, saj dosežejo preveliko število ljudi in je praktično nemogoče vse izslediti, četudi bi to hoteli (nihče ne ve, če videov nekdo ne snema s telefonom in tak video ostane dostopen tudi po tem, ko je iz nekega kanala, npr. youtube-a, že izbrisan).

Kljub temu, da pri tovrstnem deljenju fotografij in videov otrok ne gre za navzven očitno kršenje otrokovih pravic, kot je to v primeru nasilja, zanemarjanja oziroma (spolne) zlorabe otrok, se odpira vprašanja, ali gre pri opisanem ravnanju resnično za ravnanje, ki je v otrokovo največjo korist?²³ Prav *otrokova korist* je namreč tista, ki je kot vodilo izpostavljena v številnih pravnih virih,²⁴ pri čemer pa je potrebno upoštevati, da to ni edina pravna podlaga za odločanje o otrokovih pravicah.²⁵

3. Pravna podlaga za zbiranje osebnih podatkov posameznika - otroka

Splošna deklaracija človekovih pravic (1948) sicer ni pravno zavezujoč pravni akt, je pa podlaga za druge mednarodnopravno zavezujoče pravne vire o človekovih pravicah.²⁶ V določbi 12. člena določa, da se nikogar »ne sme nadlegovati s samovoljnim vmešavanjem v njegovo zasebno življenje, v njegovo družino, v njegovo stanovanje ali njegovo dopisovanje in tudi ne z napadi na njegovo čast in ugled.

Določilo 8. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (1950) določa, da ima vsakdo »pravico do spo-

²³ Zanimiva razprava o doslednosti prevoda »the best interests of a child« v »otrokove koristi« je npr. v prispevku Šelih, v: Jager Agius, 2014, str. 14 in nasl.

²⁴ Npr. v: Ženevski deklaraciji o otrokovih pravicah, Konvenciji Združenih narodov o otrokovih pravicah, Evropski konvenciji o uresničevanju otrokovih pravic, Ustavi RS, Družinskem zakoniku, itn.

²⁵ Več glej: Dolžič, v: Šelih, Filipčič, 2015, str. 27.

²⁶ Mednarodnopravni dokumenti s področja človekovih pravic in poročanja Slovenije, Ministrstvo za zunanje zadeve, e-vir.

štovanja njegovega zasebnega in družinskega življenja, doma in dopisovanja» ter da se javna oblast »ne sme vmešavati v izvrševanje te pravice, razen, če je to določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države, zato, da se prepreči nered ali kaznivo dejanje, da se zavaruje zdravje ali morala, ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi.«

Posebno varstvo otrok predvideva tudi Deklaracija o otrokovih pravicah (1959), ki določa, da je treba otroku »omogočiti, da se bo v svobodi in dostojanstvu razvijal fizično, psihično, moralno, versko in družbeno zdravo in normalno. V zakonih, sprejetih za varstvo otroka, naj bo otrokova korist poglavitno vodilo.« V 9. načelu je zapisano še, da »[o]trok ne sme biti sprejet na delo, dokler ne doseže določene starosti. V nobenem primeru ga ne smemo prisiliti ali mu dovoliti, da bi delal v poklicu ali opravljal tako delo, ki bi slabo vplivalo na njegovo zdravje ali vzgojo, oziroma škodilo njegovemu telesnemu, duševnemu in nravnemu razvoju.«

Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah (1989) je poudarila pomen sodelovanja oziroma soudeležbe »otroka pri odločitvah, ki se tičejo njegovega življenja.«²⁷ Prvi odstavek 16. člena te konvencije izrecno določa, da »[n]oben otrok ne sme biti izpostavljen samovoljnemu ali nezakonitemu vmešavanju v njegovo zasebno življenje, družino, dom ali dopisovanje, niti nezakonitim napadom za njegovo čast in ugled.«

Določilo 8. člena UREDBE (EU) 2016/679 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 27. aprila 2016, določa, da mora v primeru zbiranja podatkov o otroku, mlajšem od 16 let, za zakonito obdelovanje takih podatkov, privolitev dati oziroma odobriti nosilec starševske odgovornosti za otroka.

Osební podatki so v tč. (1) 4. člena te uredbe opredeljeni kot katera koli informacija »v zvezi z določenim ali določljivim posameznikom /.../; zlasti z navedbo identifikatorja, kot je ime, identifikacijska številka, podatki o lokaciji, spletni identifikator, ali z navedbo enega ali več dejavnikov, ki so značilni za fizično, fiziološko, genetsko, duševno, gospodarsko, kulturno ali družbeno identiteto tega posameznika.«

Citirana uredba izrecno določa še, da potrebujejo otroci »posebno varstvo v zvezi s svojimi osebnimi podatki, saj se morda

²⁷ Šelih, v: Jager Agius, 2014, str. 9.

manj zavedajo zadevnih tveganj, posledic in zaščitnih ukrepov in svojih pravic v zvezi z obdelavo osebnih podatkov»,²⁸ ter da bi zato morale biti »vse informacije in vsa komunikacija, pri katerih se obdelava nanaša na otroka, v tako jasnem in preprostem jeziku, da ga lahko otrok zlahka razume«.²⁹ Navsezadnje pa citirana določba izrecno izpostavlja pomembnost »pravice do pozabe«, ki je »zlasti pomembna, kadar je posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, dal svojo privolitev kot otrok in se ni v celoti zavedal tveganj, povezanih z obdelavo, ter želi pozneje take osebne podatke odstraniti, zlasti z interneta. Posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, bi moral imeti možnost, da to pravico uresničuje ne glede na dejstvo, da ni več otrok.«

Če želi posameznik objaviti fotografijo drugega odraslega posameznika, mora pridobiti njegovo informirano privolitev. *»Objava posnetkov iz zasebnega življenja brez dovoljenja predstavlja nedopusten poseg v zasebnost, ki je v slovenskem pravnem redu zavarovana že na ustavnopravni ravni.«³⁰*

V primeru, da želi posameznik objaviti fotografijo tujega otroka, mora pridobiti privolitev starša (nosilca starševske odgovornosti za otroka). Kadar pa starš sam presodi, da je objava fotografije njegovega otroka primerna, lahko njegovo fotografijo ta starš tudi objavi (ker je on tisti, ki v objavo privoli). To pa dopušča možnost vtisa, da *»pravo obravnava otroke bolj kot lastnino (praviloma staršev ali pa družbe) kakor pa subjekt.«³¹*

V slovenskem pravnem redu Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1) v prvem odstavku 8. člena določa, da se *»osebni podatki lahko obdelujejo le, če obdelavo osebnih podatkov in osebne podatke, ki se obdelujejo, določa zakon ali če je za obdelavo določenih osebnih podatkov podana osebna privolitev posameznika.«*

Po določbi drugega odstavka 8. člena Zakona o elektronskem poslovanju na trgu (ZEPT), ki predstavlja pravno podlago za opredelitev splošnih pravil o odgovornosti ponudnikov posredovalnih storitev, *»ponudnik storitev odgovarja za podatke, ki jih za opravljanje storitve informacijske družbe zagotovi sam, po splošnih pravilih obligacijskega in kazenskega prava,«* pri čemer po tretjem odstavku tega člena *»ponudnik storitev ni dolžan nadzi-*

²⁸ Uredba (EU) 2016/679, tč. (38) uvodnih določil.

²⁹ Prav tam, tč. (58) uvodnih določil.

³⁰ VSL sodba I Cp 570/2015, 17.06.2015; določilo 35. člena Ustave RS določa: *»Zagotovljena je nedotakljivost človekove telesne in duševne celovitosti, njegove zasebnosti ter osebnostnih pravic.«*

³¹ Wringe, str. 90 – 91, v: Šelih, v: Šelih, 1992, str. 21.

rati ali hraniti podatkov, ki jih pošilja ali hrani, ali dejavno raziskovati okoliščin, nakazujočih na protipravnost podatkov, ki jih zagotavlja prejemnik storitve.«

Na podlagi prvega odstavka 134. člena Obligacijskega zakonika (OZ) ima vsak »pravico zahtevati od sodišča ali drugega pristojnega organa, da odredi prenehanje dejanja, s katerim se krši nedotakljivost človekove osebnosti, osebnega in družinskega življenja ali kakšna druga osebna pravica, da prepreči tako dejanje ali da odstrani njegove posledice.«

Tretji odstavek 176. člena Kazenskega zakonika (KZ-1) določa, da se, »kdor zase ali za drugega pridobiva, proizvede, razširi, proda, uvozi, izvozi ali drugače ponudi pornografsko ali drugačno seksualno gradivo, ki vključuje mladoletne osebe ali njihove realistične podobe, ali kdor poseduje tako gradivo ali pridobi dostop do takega gradiva s pomočjo informacijskih ali komunikacijskih tehnologij, ali razkriva identiteto mladoletne osebe v takem gradivu,« kaznuje z zaporom od šestih mesecev do osmih let. Prav to lahko predstavlja pravno podlago za omenjeno nepooblaščen širjenje otroških fotografij na spletnih straneh, na katerih lahko do njih zlahka dostopajo osebe s pedofilskimi nagnjenji.

Na podlagi zapisanega ugotavljam, da veljavni predpisi torej nikjer neposredno, zlasti pa ne preventivno, izrecno ne zagotavljajo varovanja otrokovih pravic na medmrežju,³² ki je problematizirano v pričujočem članku.

4. Možni vidiki nastanka škode zaradi objavljanja fotografij osebe brez njenega privoljenja

V nadaljevanju so navedene nekatere argumentacije, ki so se v praksi uporabljale kot podlaga za odmero odškodnine iz naslova nepremoženjske škode, ki je oškodovanjem nastala kot posledica objavljanja njihovih fotografij brez njihove privolitve.

V primeru VSK sodba I Cp 343/2003 z dne 12.05.2004, je fotograf direktorju družbe izročil fotografijo oškodovanke, ki se je sicer ukvarjala z izdelovanjem reklamnega materiala, pri čemer se z direktorjem ni jasno dogovoril o tem, da tega materiala brez njegovega soglasja direktor ne sme uporabiti. »Tako ravnanje, ko

³² Primerjaj tudi: Pravice otrok, Otrokove Pravice, WordPress, e-vir.

je brez jasnega dogovora posnetke izročil direktorju gospodarske družbe, ki se je ukvarjala očitno tudi z oglaševalskimi in promocijskimi aktivnostmi, in te posnetke tudi uporabila za javno objavo, je v zvezi z nastankom škode in je pravno upošteven vzrok.» Citi-rana sodna praksa je pomembna, ker se v njej pojavlja vprašanje skrbnega ravnanja.

Ali starši ravnaajo dovolj skrbno, če fotografije svojih otrok delijo na spletu, med ljudmi, ki jih ne poznajo; če vsakemu izmed teh, ki jih fotografija doseže, ne prepovejo, da jo tako ali drugače uporabi?

Prav tako pomeni kršitev nedotakljivosti človekove telesne in duševne celovitosti, njegove zasebnosti in osebnostnih pravic objava gole fotografije (odraslega) posameznika.³³ Nedopusten poseg v osebnostne pravice, ki je oškodovanki povzročil duševne bolečine, zaradi katerih je upravičena do odškodnine, je po stališču Vrhovnega sodišča RS predstavljala tudi objava treh fotografij mladoletne oškodovanke z razgaljenim oprsjem v reviji Moški svet brez njenega soglasja.³⁴

Kljub vsemu se še vedno dogaja, da nekateri starši objavljajo fotografije svojih golih otrok, novorojenčkov ali pa tudi že malo starejših otrok na plaži, ali med igro na domačem vrtu. Pri tem svojo odločitev lahko miselno utemeljijo npr. s tem, da je fotografije popolnoma golega otroka posnel profesionalni fotograf, zaradi česar gre za umetniško delo; da so fotografije v Facebook skupini videli le ljudje, ki so tudi sami starši, ipd. Pri tem pa, kot že rečeno, taisti starši pozabljajo, da lahko tudi »profesionalna oziroma umetniška fotografija« prispe v roke oseb s pedofilskimi nagnjenji.³⁵

Objavljanje gole fotografije odrasle osebe (pa četudi medijsko izpostavljene) je torej kršitev nedotakljivosti človekove telesne in duševne celovitosti, njegove zasebnosti in osebnostnih pravic; kaj pa objavlanje gole fotografije otroka?

»Vsaka kršitev osebnostnih pravic je že v načelu protipravna. To izhaja iz pravne narave osebnostnih pravic, ki je v njihovi absolutnosti. Protipravnost določenega ravnanja, ki ima sicer značilnosti kršitve osebnostne pravice, je lahko izključena v primerih, navedenih v Ustavi ali zakonu.«

³³ Več: VSL Sodba II Cp 1332/98, 01.03.2000.

³⁴ VSRS Sodba II Ips 840/2008, 02.10.2008.

³⁵ Več npr.: Objavljate fotografije svojih otrok na spletu? POP TV d.o.o., 2011, e-vir; Na spletu našli slike golih otrok s hrvaških plaž, SVET24, informativne vsebine d.o.o., 2017, e-vir; Kaj pedofili iščejo na slikah vaših otrok? Zavod Iskreni, 2017, e-vir; Mariborčan kljub obsodbi nadaljeval zbiranje posnetkov golih otrok prek Facebooka! AM Ljubljana, založništvo in trženje, d.o.o., 2017, e-vir, idr.

Profesionalni fotografi lahko pridobijo privoljenje staršev, da objavijo umetniške fotografije njihovih golih otrok na svojih spletnih straneh – kar pa je najverjetneje prej v korist fotografa, kot otroka ter kar tudi ne daje odgovora na to, ali gre v takem primeru vendarle za kršitev nedotakljivosti človekove telesne in duševne celovitosti?

V tujini naj bi se že pojavljali primeri, ko naj bi otroci tožili svoje starše zaradi objave njihovih fotografij na medmrežju. Četudi gre zgolj za ustvarjalnost novinarjev, ki se povzema v različnih medijih, pa se v s tovrstnimi članki odpirajo pomembna pravna vprašanja – in sicer: ali obstaja pravno varstvo, ki ga imajo na voljo otroci, če starši oziroma druge osebe objavljajo njihove fotografije brez njihove osebne privolitve (ker privolitev dajo starši, le-ta pa ni v otrokovo korist oziroma otrok s tem ni primerno seznanjen).

18-letna Korošica naj bi³⁶ leta 2016 vložila tožbo zoper starše, ki naj bi na Facebooku od leta 2009 objavili in s ca. 700 prijatelji delili ca. 500 njenih fotografij.³⁷ Določilo prvega odstavka § 1328a avstrijskega Splošnega civilnega zakonika (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch), glede varstva osebnostnih pravic sicer določa, da mora, kdor nezakonito in krivdno posega v zasebnost osebe ali razkrije ali izkoristi okoliščine iz zasebnosti osebe, le-tej povrniti nastalo škodo.

Sodišče v Rimu naj bi odločilo v korist 16-letnega sina, katerega mati je objavljala njegove fotografije na Facebooku in Instagramu brez njegove privolitve.³⁸ Določilo 2043. člena italijanskega Civilnega zakonika (Codice civile – CC), določa, da vsako namerno ali malomarno dejanje, ki drugim povzroči neupravičeno škodo, obvezuje osebo, ki je storila dejanje, da povrne nastalo škodo. Po določbi 2059. člena CC se nepremoženjska škoda povrne samo v primerih, ki jih določa zakon. Nepremoženjsko škodo (danno morale) predstavljajo fizične in psihične bolečine.³⁹

³⁶ Na spletni strani Der Standart.at je sicer zapisano, da odvetnik, ki je bil kot pooblaščenec oškodovanke naveden v enem izmed člankov, s konkretnim primerom ni bil seznanjen; da tudi tiskovna predstavnik deželnega sodišča v Celovcu za primer še ni slišala (kar seveda ne pomeni, da ta ne obstaja) ter da podatkov niso potrdili niti na sodišču. Več: Zweifel an Bericht über Frau, die Eltern wegen Facebook-Fotos klagt. STANDARD Verlagsgesellschaft m.b.H., 2016, e-vir.

³⁷ »[Starši] niso poznali sramu in meja. Ne glede na to, ali sem sedela na stranišču ali ležala gola v postelji - vsak korak je bil fotografiran in pozneje objavljen,« (smiselni prevod izjave »Sie kannten keine Scham und keine Grenze. Ob ich auf dem WC saß oder nackt im Kinderbettchen lag - jeder Schritt wurde fotografisch festgehalten und nachträglich öffentlich gemacht,« dostopne na: 18-Jährige verklagt Eltern wegen Facebook-Fotos. Heute.at, 2016, e-vir.

³⁸ Sohn verklagt Mutter: 10.000 Euro für Fotos auf Facebook, Euronews, 11.01.2018, e-vir.

³⁹ Primerjaj: Križaj, Blažič, v: Zbornik raziskovalnih nalog Ljubljana [Elektronski vir], 2013, str. 6.

V Nemčiji lahko otroci svoje starše tožijo na družinskem sodišču zaradi kršitve osebnih pravic, če bi bile njihove fotografije objavljene brez privolitve.⁴⁰ V zadevi 4 C 526/09, z dne 03.02.2010, je Okrožno sodišče Soest odločilo, da nezakonski oče nima pravice objavljati fotografij skupnega otroka na splošno dostopni spletni strani brez privolitve matere skrbnice, pri čemer mu v primeru kršitev grozi naložitev globe v višini do 250.000 EUR za vsak primer kršitve zgoraj navedenega ukaza o prenehanju in opustitvi, alternativno redno pridržanje do 2 leti in redno pridržanje do 6 mesecev, v primeru ponovitve pa do dveh let.⁴¹ Nemški Civilni zakonik (Bürgerliches Gesetzbuch - BGB) obveznost povračila nematerialne škode (Immaterieller Schaden) ureja v 253. členu BGB. Povračilo nepremoženjske škode se lahko zahteva le v primerih, ki jih določa zakon: zaradi telesne poškodbe, poškodbe zdravja, posega v svobodo ali spolno usmerjenost. Denarna odškodnina za kršitev osebnostnih pravic (t.i. allgemeines Persönlichkeitsrecht) je v nemški sodni praksi prisotna od leta 1958 dalje.⁴²

Pri citiranih primerih in pravni podlagi gre opozoriti na to, da pride tovrstno pravno varstvo v poštev zlasti, kadar gre za objavljanje fotografij starejših otrok, ki lahko samostojno podajo soglasje za objavo svoje fotografije in ki so že lahko samostojno stranke v postopkih. V takem primeru je protipravnost objave fotografije v *odsotnosti otrokove privolitve* v objavo. Navedeno je potrebno razlikovati od primerov, ko soglasje namesto otroka *poda* vsaj eden izmed staršev; saj tedaj soglasje obstaja in lahko pride do spora med starši – če se morebiti drugi od staršev s tem ne strinja, še vedno pa otroka samega oziroma njegove prihodnje dobrobiti nihče izrecno ni dolžan varovati.

Menim, da bi se veljalo vprašati, ali ne bi bilo bolje poskrbljeno za otrokovo korist, če bi se mu, v primeru odločanja o tem, da se staršu dopusti objavo otrokovih fotografij, dodelilo nek institut, ki bi spominjal na institut kolizijskega skrbnika,⁴³ saj gre lahko za kolizijo interesov med otrokom in njegovim zakonitim zastopnikom. Morda bi lahko bilo bolje poskrbljeno za otrokovo korist tudi na način, da bi bili starši pred objavo vsake otrokove fotografije

⁴⁰ Sie kannten keine Scham und keine Grenze, WeltN24 GmbH, 2016, e-vir.

⁴¹ Sodba Okrožnega sodišča Soest, 4 C 526/09, 03.02.2010.

⁴² Po Magnus, Ulrich in Fedtke, Jörg: Non-Pecuniary Loss Under German Law v W.V. Horton, Damages for Non-Pecuniary Loss in a Comparative Perspective, Springer-Verlag, 2001, str. 121, povzeto v: Križaj, Blažič, v: Denarna odškodnina za kršitev osebnostnih pravic [Elektronski vir].

⁴³ Postavitev kolizijskega skrbnika ureja 269. člen DZ.

izrecno opozorjeni na možnost zlorabe teh fotografij? Upošteva je različne aplikacije, ki že omogočajo prepoznavo obrazov, je najbrž že popolnoma izvedljivo, da bi vsaka oseba, ki bi želela objaviti fotografijo mladoletne osebe, lahko bila takoj opozorjena na vse možne posledice ter bila pozvana na podajo soglasja s tem, da v primeru, da njeno ravnanje ni dovolj skrbno, odškodninsko odgovarja.

5. Je ustvarjanje digitalnega odtisa otroka v njegovo korist?

Otrokova korist naj bi bila osrednje vodilo pri skrbi za otroka oziroma varovanju njegovih pravic, pa tudi pri spodbujanju izvrševanja obveznosti pri osebah, ki morajo zanj skrbeti.

O tem, katero je tisto ravnanje, ki je v konkretnem primeru nekemu otroku v korist, v praksi odloča organ, pred katerim je s tem v zvezi v teku nek postopek. Odločanje o tem, kaj za točno določenega otroka, ki se znajde v neki točno določeni življenjski situaciji, predstavlja ravnanje v skladu z varovanjem njegove koristi, ni vedno tako preprosta, kot je npr. odločanje o tem, ali je otroku bolj v korist, če je lačen ali sit; če ima streho nad glavo in poleg sebe osebe, ki zanj ljubeče skrbijo, ali ne.⁴⁴ Poleg tega pa je potrebno poleg otrokove koristi, ki naj bi bilo vodilo pri odločanju, upoštevati tudi ostale kogentne predpise.⁴⁵

Individualnost je izrecno poudarjena tudi v prvem odstavku 7. člena DZ: »Starši v vseh dejavnostih v zvezi z otrokom skrbijo za korist otroka. Otroke vzgajajo s spoštovanjem do njihove osebe, individualnosti in dostojanstva,« pri čemer imajo starši »prednost pred vsemi drugimi«. Starši delajo v korist otroka: »če, zlasti ob upoštevanju osebnosti otroka, njegove starosti in razvojne stopnje ter hotenj, primerno zadovoljujejo njegove materialne, čustvene in psihosocialne potrebe z ravnanjem, ki kaže na njihovo skrb in odgovornost do otroka, ter mu nudijo primerno vzgojno vodstvo in ga spodbujajo v njegovem razvoju.«

Pri izvrševanju starševske skrbi pa lahko pride do konflikta med pravico staršev, da o objavi fotografije svojega otroka odločajo kot da bi šlo za objavo fotografije njihove lastnine ali izdelka ter med pravico otroka, da bi se lahko, ko je odločitev v zvezi s

⁴⁴ Primerjaj tudi: Končina, v: Šelih, 1992, str. 101 – 102.

⁴⁵ Več glej: Dolčič, v: Šelih, Filipčič, 2015, str. 27.

tem razumsko sposoben sprejeti, o tem odločil sam – kot vsi ostali, odrasli ljudje.

»Osebnostna pravica do lastne podobe daje upravičencu možnost prepovedati uporabo slike. Za osebnostne pravice je tudi sicer značilna njihova absolutnost, učinkujejo zoper vsakogar in je tudi vsakomur prepovedan poseg v te pravice. /.../ Objava fotografije brez dovoljenja je torej poseg v osebnostno pravico.«⁴⁶

Citirano je v okviru obravnavane tematike problematično zaradi tega, ker pri objavljanju fotografij otrok (kadar *obstaja* privolitev staršev oziroma nosilcev starševske odgovornosti) *ne gre* za poseg v osebnostno pravico otroka *zaradi odsotnosti privolitve*.

Kljub temu pa se velja vprašati, ali in zakaj je taka privolitev vedno in brez izjeme veljavna? Kot je izrecno zapisano, lahko nekdo prepove uporabo slike samega sebe zaradi osebnostne pravice do *lastne* podobe. V konkretnem primeru pa je bil starš tisti, ki je tako privoljenje podal brez privolitve otroka in se lahko pojavlja vprašanje, ali ga je pri odločanju o tem resnično vodilo načelo *otrokove koristi*? Ali bi moral biti starš dolžan otroku razložiti vse možne posledice, ki jih lahko ima objavljane fotografij, ali bi otrok to sploh bil sposoben razumeti?

Poenostavljeno rečeno: če si bo ta otrok v srednjeročni prihodnosti želel postati znana medijska osebnost in bo njegov cilj, da živi karseda izpostavljeno življenje, potem je odgovor: da. Kljub temu pa se celo v takem primeru velja vprašati, ali so se starši otrokovih tovrstnih ciljev in hotenj res lahko zavedali že v njegovi rani mladosti (ko se jih morda ni zavedal niti sam).

Težavo lahko vidimo zlasti v tem, da je v preteklosti že prihajalo do izpovedi otrok, ki so jih preveč ambiciozni starši oropali otroštva, s tem, ko so po njih izživelili svoje ambicije oziroma so jih prezgodaj izpostavili slavi. Neredki so imeli kasneje težave z različnimi odvisnostmi, živčnimi zlomi, ipd., za kar so v intervjujih krivili prav nesrečno otroštvo.⁴⁷

6. Sklep

Z različnimi objavami zapisov, fotografij in videov otrok na družbenih omrežjih starši oziroma nosilci starševske odgovornosti, ki le-te objavljajo, ustvarjajo pasivni digitalni odtis za oziroma

⁴⁶ VSK sodba I Cp 343/2003, 12.5.2004.

⁴⁷ Npr. Macaulay Culkin, Michael Jackson, Haley Joel Osment, Diana Serra Carry ipd.

namesto svojih otrok. Kot zakoniti zastopniki lahko starši podajo privolitev namesto otroka za zbiranje njegovih osebnih podatkov.

V članku je problematizirano vprašanje, ali je taka ureditev res v korist otroka ter ali je omogočeno zadostno varstvo njegovih pravic s tem, ko odločitev o posegu v otrokovo pravico do zasebnosti, lahko njegovi starši sprejmejo popolnoma neodvisno in brez nadzora.

Pričakuje se, da starši kot nosilci oziroma izvajalci starševske skrbi, pri svojem skrbnem in do otroka odgovornem ravnanju, delujejo v korist otroka, pri čemer naj bi upoštevali njegovo osebnost, starost in razvojno stopnjo ter hotenja, primerno naj bi zadovoljevali njegove materialne, čustvene in psihosocialne potrebe.

Očitno je, da lahko pri izvrševanju starševske skrbi oziroma pri sprejemanju odločitev namesto otroka – torej tudi odločitev o tem, da bodo njegove fotografije, videi oziroma njegovi osebni podatki postali dostopni bolj ali manj širši javnosti, pride do konflikta med pravico staršev do varstva in vzgoje otroka ter med otrokovo pravico do zasebnosti.

V primeru, ko pride do posega v pravico do zasebnosti in do kršenja osebnostnih pravic odraslih oseb, imajo le-te na voljo uveljavljanje različnih zahtevkov, tako za prenehanje škodljivega ravnanja kot tudi odškodninskih zahtevkov iz naslova materialne in nematerialne škode, ki se kaže kot duševne bolečine, ki osebi nastanejo zaradi posega v njeno zasebnost brez njene privolitve.

Še vedno pa obstaja odprto vprašanje, katero pravno varstvo ima na voljo mladoletni otrok oziroma, če bi ga moral imeti na voljo. Na podlagi sodne prakse je moč predvideti, da bodo na neki točki osebe, ki so sedaj otroci, katerih fotografije in videe njihovi starši objavljajo na družbenih profilih, zoper njih vložili odškodninsko tožbo.

Zelo pomembno pa je tudi vprašanje, ali obstaja potreba po tem, da bi se otrokom omogočilo tudi neke vrste preventivno varstvo, v smislu ustanovitve ustreznega organa, ki bi po svoji pravni naravi spominjal na kolizijskega skrbnika, oziroma ali bi morali biti starši ob objavi vsake fotografije oziroma videa mladoletnega otroka sproti obveščeni o tem, da obstaja možnost, da otroku povzročijo škodo ter da bodo zanj lahko tudi odgovarjali.

Sklepno zaključujem, da je hipoteza, da bi morala biti otrokova korist z vidika njegove prisotnosti na medmrežju konkretnejše definirana ter strožje varovana, potrjena.

LITERATURA IN VIRI**Samostojne publikacije**

Wringe, C. A. (1981). *Children's rights: a philosophical study*. London: Routledge & Kegan.

Članki v revijah

Berden, A. (1997). Roditeljska pravica staršev in pravica otrok do stikov. *Pravna praksa*, št. 4, str. I-IV.

Prispevki v zbornikih

Dolčič, T. (2015). Splošni pogled na pravice otrok v Sloveniji – 25 let po sprejemu Konvencije o otrokovih pravicah. V: *Otrokove pravice v Sloveniji : sedanje stanje in izzivi za prihodnost* / Šelih, A., Filipčič, K. (ur.). Ljubljana : Slovenska akademija znanosti in umetnosti, str. 27.

Končina, M. (1992). Osebnostne pravice otroka in njihovo pravno varstvo. V: *Pravni vidiki otrokovih pravic* / Šelih, A. (ur.). Ljubljana : Uradni list Republike Slovenije, str. 109.

Kodelja, Z. (1992). Simptomalna točka otrokovih pravic. V: *Pravni vidiki otrokovih pravic* / Šelih, A. (ur.). Ljubljana : Uradni list Republike Slovenije, str. 32.

Križaj, M., Blažič, J. (2013). Denarna odškodnina za kršitev osebnostnih pravic [Elektronski vir] : PP - primerjalni pregled. V: *Zbornik raziskovalnih nalog Ljubljana [Elektronski vir] / Državni zbor Republike Slovenije* (pr.). Ljubljana : Državni zbor Republike Slovenije, str. 1 – 16. https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Zborniki_RN/2013/Denarna_odškodnina_za_krsitev_osebnotnih_pravic.pdf, 07.01.2020.

Wald, M. S. (1979). *Children's rights: A framework for analysis*. University of California Davis Law Review, 12, str. 255–282.

Šelih, A. (1992). Splošni problemi otrokovih pravic. V: *Pravni vidiki otrokovih pravic* / Šelih, A. (ur.). Ljubljana : Uradni list Republike Slovenije, str. 26.

Šelih, A. (2014). Konvencija o otrokovih pravicah – magna carta otrokovih pravic in njeno izvajanje v Sloveniji. V *Otrokove pravice v Sloveniji : od normativnih standardov do učinkovitega varstva* : zbornik ob 25. letnici Konvencije o otrokovih pravicah / Jager Agius, I. (ur.). Ljubljana : Fakulteta za družbene vede, Založba FDV : Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, str. 14.

Pravni viri

Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, JGS Nr. 946/1811 in spremembe.

Bürgerliches Gesetzbuch – BGB, Bundesgesetzblatt, Part I, 2002-01-08, No. 2, pp. 42-341.

Codice civile – CC, R.D. 16.3.1942, n. 262 in spremembe.

Družinski zakonik (DZ). Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19 in 67/19 – ZMatR-C.

Obligacijski zakonik (OZ). Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo, 64/16 – odl. US in 20/18 – OROZ631.

Kazenski zakonik (KZ-1). Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20 in 91/20.

Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (1950), Sprejeta na Generalni skupščini Združenih narodov 20. novembra 1989 z resolucijo št. 44/25, objavljena v Uradnem listu SFRJ – Mednarodne pogodbe št. 15/90, Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij Organizacije združenih narodov in konvencij, sprejetih v mednarodni agenciji za atomsko energijo objavljen v Uradnem listu RS – Mednarodne pogodbe št. 9/92. Uradni list RS(28. 2. 1994)-MP, št. 3-20/1994 (RS 11/1994).

Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah (1989), sprejeta na Generalni skupščini Združenih narodov 20. novembra 1989 z resolucijo št. 44/25, objavljena v Uradnem listu SFRJ – Mednarodne pogodbe št. 15/90, Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij Organizacije združenih narodov in konvencij, sprejetih v mednarodni agenciji za atomsko energijo objavljen v Uradnem listu RS – Mednarodne pogodbe št. 9/92.

Splošna deklaracija človekovih pravic (1948), z dne 4. novembra 1950, spremenjena s protokoli št. 3, 5 in 8 in dopolnjena s Protokolom št. 2 h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki podeljuje Evropskemu sodišču za človekove pravice pristojnosti za dajanje svetovalnih mnenj, z dne 6. maja 1963, Protokol h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin z dne 20. marca 1952, Protokol št. 4 h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki zagotavlja pravice in svoboščine, ki še niso vključene v Konvencijo in v Protokol h Konvenciji, z dne 16. septembra 1963, Protokol št. 6 h Konvenciji o varstvu človekovih pravic

in temeljnih svoboščin, ki zadeva odpravo smrtne kazni, z dne 28. aprila 1983, Protokol št. 7 h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin-z dne 22. novembra 1984, Protokol št. 9 h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin z dne 6. novembra 1990, Protokol št. 10 h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin z dne 25. marca 1992 in Protokol št. 11 h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki preoblikuje nadzorne mehanizme, vzpostavljene s Konvencijo, z dne 11. maja 1994.

Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. 4. 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov). Uradni list Evropske unije, L 119, 4. 5. 2016, str. 1-88.

Ustava Republike Slovenije (URS). Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 - UZS68, 66/00 - UZ80, 24/03 - UZ3a, 47, 68, 69/04 - UZ14, 69/04 - UZ43, 69/04 - UZ50, 68/06 - UZ121,140,143, 47/13 - UZ148, 47/13 - UZ90,97,99 in 75/16 - UZ70a.

Zakon o elektronskem poslovanju na trgu (ZEPT). Uradni list RS, št. 96/09 - uradno prečiščeno besedilo in 19/15.

Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1). Uradni list RS, št. 94/07 - uradno prečiščeno besedilo in 177/20.

Sodna praksa

Sodba, Okrožno sodišče Soest, 4 C 526/09, 03.02.2010, ECLI:DE:AGSO:1:2010:0203.4C526.09.00.

VSL sodba I Cp 570/2015, 17.06.2015, ECLI:SI:VSLJ:2015:I.CP.570.2015.

VSL sodba II Cp 1332/98, 01.03.2000, ECLI:SI:VSLJ:2000:II.CP.1332.98, 01.03.2000.

VSL sodba II Cp 764/2009, 01.04.2009, ECLI:SI:VSLJ:2009:II.CP.764.2009.

VSL sodba II Cp 2066/2012, 30.01.2013, ECLI:SI:VSLJ:2013:II.CP.2066.2012.

VSK sodba I Cp 343/2003, 12.05.2004, ECLI:SI:VSKP:2004:I.CP.343.2003.

VSRS sodba II Ips 840/2008, 02.10.2008, ECLI:SI:VSRS:2008:II.IPS.840.2008.

Spletni viri

Admin. Mami bloggerke. Mami bloggerke, 02.10.2018. <https://www.mamibloggerke.si/mami-bloggerke/>, 27.08.2020.

Amtsgericht Soest, 4 C 526/09. Justiz Nordrhein-Westfalen. http://www.justiz.nrw.de/nrwe/lgs/arnsberg/ag_soest/j2010/4_C_526_09urteil20100203.html, 31.08.2020.

A.K. Izpoved očeta: dveletno Mašo so omamili. Slovenske novice izdajatelja Delo Časopisno založniško podjetje d.o.o., 16.03.2015. <https://www.slovenskenovice.si/crni-scenarij/na-tujem/izpoved-oceta-dveletno-maso-so-omamili>, 26.08.2020.

Blogger. Sprotni slovar slovenskega jezika. ISJFR ZRC SAZU. <https://fran.si/iskanje?All=blogger&IsAdvanced=True>, 26.08.2020.

Digitalni odtis. iProm slovar. iPROM, d.o.o. <https://iprom.si/slovar/digitalni-odtis/>, 20.07.2020.

Influencer. Sprotni slovar slovenskega jezika. ISJFR ZRC SAZU. <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=132&View=1&Query=influencer>, 7.1.2020.

Leistner, A., Montalto Monella, L. Sohn verklagt Mutter: 10.000 Euro für Fotos auf Facebook. Euro-news, 11.01.2018. <https://de.euronews.com/2018/01/11/sohn-verklagt-mutter-10-000-euro-fur-fotos-auf-facebook>, 27.08.2020.

Mednarodnopravni dokumenti s področja človekovih pravic in poročanja Slovenije. Ministrstvo za zunanje zadeve. <https://www.gov.si/teme/mednarodnopravni-dokumenti-s-podrocja-clovekovih-pravic-in-porocanja-slovenije/>, 27.08.2020.

N.S./B.G./U.Z./I.K. Napad na sodnico ni bil prvi. 24ur.com, 10.11.2009. <https://www.24ur.com/novice/crna-kronika/eksplodzija-pred-hiso-v-radovljici.html>, 26.08.2020.

P.K. Ogabno početje: slike z naših socialnih profilov jim služijo za naslajanje. SVET24, informativne vsebine d.o.o., 25.8.2020. <https://novice.svet24.si/clanek/novice/slovenija/5f44ea63c0ec1/ogabno-pocetje-slike-z-nasih-socialnih-profilov-jim-sluzijo-za-naslajanje>, 26.08.2020.

Pravice otrok, Otrokove Pravice. WordPress. http://www.pravice-otrok.si/index.php?id=139&tx_tnews%5Btt_news%5D=348&cHash=7b2ebb1dd12d76078a51afef6df95237, 26.08.2020.

Rajkov, R. Ne izpostavljajte fotke svojih otrok in vnukov na Fb. straneh, delite naprej v čim večjem obsegu... . Publishwall, 15.03.2015. <https://publishwall.si/romano.stathis/post/120387/ne-izpostavljajte-fotke-svojih-otrok-in-vnukov-na-fb-straneh-delite-naprej-v-cim-vecjem-obsegu>, 26.08.2020.

Sie kannten keine Scham und keine Grenze. WeltN24 GmbH, 13.09.2016. <https://www.welt.de/vermischtes/article158099198/Sie-kannten-keine-Scham-und-keine-Grenze.html>, 27.08.2020.

S.R. Na spletu našli slike golih otrok s hrvaških plaž. SVET24, informativne vsebine d.o.o., 03.08.2017.

- <https://novice.svet24.si/clanek/novice/crna-kronika/598351c56fac8/na-temnem-delu-interneta-na-sli-slike-golih-otrok-s-hrvaskih-plaz>, 27.08.2020.
- STA. Mariborčan kljub obsodbi nadaljeval zbiranje posnetkov golih otrok prek Facebooka! AM Ljubljana, založništvo in trženje, d.o.o., 27.10.2017. <https://www.metropolitan.si/aktualno/mariborcan-kljub-obsodbi-nadaljeval-zbiranje-posnetkov-golih-otrok-prek-facebook/>, 27.08.2020.
- TIM. KV 2: Digitalni odtis in digitalna identiteta. IKT za poučevanje računalništva, 27.6.2020. <https://iktpora.splet.arnes.si/2020/06/27/kv-2-digitalni-odtis-in-digitalna-identiteta/>, 22.07.2020.
- Urbančič, J. Facebook, 15.8.2020. <https://www.facebook.com/JanjaUrbancic>, 26.08.2020.
- V.M. Objavljate fotografije svojih otrok na spletu? POP TV d.o.o., 17.02.2011. <https://www.bibaleze.si/rubrika/malcek/gole-fotografije-otrok-na-spletu.html>, 27.08.2020.
- Vovk, M. Kaj pedofili iščejo na slikah vaših otrok? Zavod Iskreni, 12.08.2017. <https://www.iskreni.net/vsebine/druzina/kaj-pedofili-iscejo-na-slikah-vasih-otrok>, 27.08.2020.
- Zajc, M. Naročilo za bombni napad na hišo tožilke najbrž prišlo iz zapora. Delo d.o.o., 27.6.2015. <https://www.delo.si/novice/kronika/narocilo-za-bombni-napad-na-hiso-tozilke-najbrz-prislo-iz-zapora.html>, 26.08.2020.
- Zweifel an Bericht über Frau, die Eltern wegen Facebook-Fotos klagt. STANDARD Verlagsgesellschaft m.b.H., 16.09.2016. <https://www.derstandard.at/story/2000044498479/zweifel-an-bericht-ueber-frau-die-eltern-wegen-facebook-fotos>, 31.08.2020.
- 18-Jährige verklagt Eltern wegen Facebook-Fotos. Heute.at, 13.09.2016. <https://www.heute.at/s/18-jahrige-verklagt-eltern-wegen-facebook-fotos-20403967>, 27.08.2020.